

ЗМІНИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ УКРАЇНИ

А. В. ЧЕРНІКОВА, студентка

*Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова, м. Харків*

Широко відомо, що існують так звані традиційні та альтернативні джерела енергії. На даний момент в Україні проходить процес законодавчого закріплення підтримки використання альтернативної енергетики. Така державна підтримка обумовлена необхідністю нарощування обсягів виробництва енергії з альтернативних джерел для більш економного використання традиційних ресурсів та їх обмеженням пов'язаним з політичним станом в державі.

Історія законодавства України у сфері альтернативної енергетики почалася із прийняттям Закону України «Про енергозбереження» від 1 липня 1994 року [1]. З тих пір в законодавстві України та інших нормативно-правових актах з'являлися терміни «нетрадиційні джерела енергії» (далі НДЕ), «відновлювані джерела енергії» (далі ВДЕ), «альтернативні джерела енергії» (далі АДЕ).

Так, в 2015 році був прийнятий Закон "Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії". Цим Законом було конкретно визначені права побутових користувачів щодо встановлення в приватних господарствах генеруючої установки, що працює на альтернативному джерелі енергії. Зокрема, щодо сонячної енергії або енергії вітру – величина встановленої потужності не повинна перевищувати 30 кВт[2].

Також Законом були внесені деякі зміни щодо "зелених" тарифів - так були введені коефіцієнти "зелених" тарифів на електроенергію, вироблену за допомогою сонячних панелей, встановлених на дахах або фасадах будинків.

Варто зазначити, що відповідно до Закону України "Про електроенергетику" "зелений" тариф – це спеціальний тариф, за яким закуповується електрична енергія, вироблена на об'єктах електроенергетики, в тому числі на введених в експлуатацію чергах будівництва електричних станцій (пускових комплексах), з альтернативних джерел енергії (крім доменного та коксівного газів, а з використанням гідроенергії - вироблена лише мікро-, міні- і малими гідроелектростанціями) [3]. Разом з тим "Зелений" тариф був встановлений для електроенергії, виробленої з використанням енергії вітру.

Безумовними плюсами альтернативної енергетики є її екологічність і збільшення незалежності країни від імпорту традиційних джерел енергії.

При цьому використання альтернативних джерел енергії передбачає і деякі складності. Так, є очевидним питання з нестабільністю джерел такої енергії - вітер, сонячне світло, вода. Отже, при використанні екологічної енергії необхідно мати запасний варіант з традиційних джерел енергії на випадок

перебоїв. Тобто потрібно мати резервні потужності, а це, крім іншого, призводить до збільшення витрат.

До того ж сам факт екологічності альтернативної енергетики – не такий однозначний, оскільки фотоелементи, на основі яких працюють сонячні батареї, необхідно утилізувати. Безумовно, це – ніщо в порівнянні, наприклад, з ядерними відходами.

Україна також рухається в напрямку альтернативної енергії – ще в 2003 році був прийнятий Закон України "Про альтернативні джерела енергії". Він закладав тільки основи розуміння і використання альтернативної енергетики в Україні. Цей Закон містить основні норми, що стосуються державного управління в сфері альтернативної енергетики, особливостей використання альтернативних джерел енергії, та інші важливі положення щодо цієї теми [5].

Чинне законодавство про альтернативну енергетику включає: Закон України "Про електроенергетику", Закон України "Про енергозбереження", Закон України "Про альтернативні види палива", Закон України "Про альтернативні джерела енергії", Закон України "Про засади функціонування ринку електричної енергії України".

Розпорядженням КМУ від 24 липня 2013р. №1071р. була розроблена Енергетична стратегія України на період до 2030р, в якій зазначено, що державі необхідно підвищувати привабливість освоєння та розвитку тих ВДЕ, які мають високу ймовірність економічної окупності в майбутньому і є найбільш перспективними з погляду виробництва на території України[6]..

З огляду сучасних політичних реалій вона втратила чинність відповідно, до розпорядження КМУ від 18 серпня 2017р. №605-р. «Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність», де чітко визначили цілеспрямування, що територіальне розташування України між ЄС та РФ, акт зовнішньої агресії останньої проти України містять як виклики, так і можливості. Виклик – ризик втрати частини енергосистеми та транзитного статусу; 17 можливість – використання сприятливого географічного розташування і тенденцій на ринках транспортування енергоносіїв, набуття незалежності від імпорту газу та зменшення залежності в сфері транзиту нафти з РФ.

На другому етапі даної програми планується інтенсивне залучення інвестицій у сектор ВДЕ, розвиток розподіленої генерації, зокрема розробка та початок реалізації плану впровадження «розумних» енергетичних мереж (Smart Grids) та створення розгалуженої інфраструктури для розвитку електротранспорту.

Поширення європейських енергетичних стандартів на українське законодавство здатне істотно підвищити опірність України спробам політизувати міждержавні відносини у сфері енергетики, а долучення до загальноєвропейського ринку – лібералізувати та демонополізувати внутрішні енергетичні ринки, зробити їх більш прозорими та конкурентоспроможними. Трансформація та інтеграція ринків можлива лише за умови, коли одним із головних гравців стане споживач, як того вимагає ціль 7 програмної

всеохоплюючої резолюції Організації Об'єднаних Націй 2015 року «Порядок денний в області сталого розвитку на період до 2030 року». Стратегічним завданням є виведення держави на рівень максимальної енергетичної незалежності. При цьому до 2025 року головним фокусом має бути енергозбереження, утримання досягнутих обсягів видобутку вуглеводнів та максимальна диверсифікація постачання первинних енергоресурсів[7].

У коротко- та середньостроковому горизонті (до 2025 року) ЕСУ прогнозує зростання частки відновлюваної енергетики до рівня 12 % від ЗППЕ та не менше 25 % – до 2035 року (включаючи всі гідроенергетичні потужності та термальну енергію). За умови подальшого здешевлення ВДЕ, економічно обґрунтований потенціал вітрової та сонячної енергетики буде зростати. При цьому розширення використання відновлюваної енергетики безпосередньо у споживача не підпадає під обмеження енергосистеми і формує перспективу динамічного розвитку на місцевому рівні.

Таким чином, можна зробити сказати, що даними змінами в законодавстві держава стимулює як побутових користувачів, так і власників об'єктів електроенергетики до використання альтернативної енергії. Державної передбачається стале розширення використання всіх видів відновлюваної енергетики, яка стане одним з інструментів гарантування енергетичної безпеки держави.

Державна політика має бути орієнтована на стимулювання первинної ініціативи приватних гравців ринку. Має стимулюватися також розвиток децентралізованої відновлюваної енергетики (наприклад, фотоелектричні системи та сонячні колектори на дахах житлових будинків тощо), потенціал якої оцінюється у ~5 % споживання електроенергії населенням.

Література:

1. Мусієнко Т. До питання законодавчого закріплення основних термінів у сфері альтернативної енергетики України. URL: <http://visnyk-psp.kpi.ua/article/viewFile/121256/116353>
2. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії: Закон України від 04.06.2015 № 514-VIII // *Відомості Верховної Ради України*. – 2015. – № 33. – Ст. 324.
3. Про електроенергетику: Закон України від 16.10.1997 № 575/97-ВР // *Відомості Верховної Ради України*. – 1998. – № 1. – Ст. 1
4. Про внесення зміни до Закону України "Про електроенергетику" щодо коефіцієнтів "зеленого" тарифу для електроенергії, виробленої з використанням [...]: Закон України від 22.12.2016 № 1804-VIII // *Відомості Верховної Ради України*. – 2017. – № 4. – Ст. 47.
5. Про альтернативні джерела енергії: Закон України від 20.02.2003 № 555-IV // *Відомості Верховної Ради України*. – 2003. – № 24. – Ст. 155.
6. Енергетична стратегія України на період до 2030 року URL : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN3853
7. Про схвалення Енергетичної стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» URL : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=250250456>